

Groot Onderhoud | Sessie 7

Natuurlijke partners. Valorisatie van erfgoedcollecties voor het onderwijs

Sessieleider: Hildegarde Van Genechten

Verslag: Carolien Van Den Schoor & Hildegarde Van Genechten

Deze sessie haalt een aantal ontwikkelingen en fora in de onderwijswereld aan die relevant zijn voor erfgoedwerkers die (samen)werken met en voor het onderwijs. De sprekers verwijzen in deze sessie naar mogelijkheden om collecties te valoriseren, of die met andere woorden toelaten het erfgoedaanbod en -diensten te integreren in en/of bekend te maken naar het onderwijs.

Els De Smet (Pedagogisch Bureau VSKO) – Ontwikkelingen onderwijs

Deze sessie wordt ingeleid door Els De Smet van het Pedagogisch Bureau VSKO (Vlaams Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs – <http://ond.vsko.be>). We stelden haar de vraag: ‘Welke ontwikkelingen binnen onderwijs zijn relevant – zometeen noodzakelijk – om weten voor erfgoedwerkers die voor en met het onderwijs (samen)werken?’ Als antwoord op deze vraag ging Els De Smet in op het onderzoek *Cultuur in de Spiegel*, dat in 2012 startte in opdracht van CANON Cultuurcel (www.canoncultuurcel.be). De doelstelling van dit onderzoek is na te gaan hoe cultuur een structurele plaats kan krijgen binnen het formele onderwijs. In Nederland voerde men al eerder een gelijknamig en gelijkaardig onderzoek. Els De Smet is ervan overtuigd dat het gedachtegoed dat in Nederland reeds werd ontwikkeld (door prof. Barend van Heusden, Universiteit van Groningen) ook hier op termijn in het onderwijs ingang zal vinden. Getuige het feit dat zij zelf deze ideeën al meeneemt in de activiteiten van de pedagogische begeleidingsdienst: zo schaaft ze zich volledig achter de visie op cultuuronderwijs (waaronder kunsteducatie, erfgoededucatie ...) als het creëren van mogelijkheden om betekenis te geven aan het menselijk denken en handelen.

Centraal in cultuuronderwijs staan vier basisvaardigheden: waarnemen (vanuit alle zintuigen), verbeelden (zoals spelen, construeren, ontwerpen, voorstellen, fantaseren ...), conceptualiseren (zoals benoemen, interpreteren, becommentariëren ...) en analyseren (zoals verklaren, verbanden leggen, testen, evalueren ...). Deze vaardigheden worden ingezet om leerlingen te (bege)leiden tot (meer) cultureel (zelf)bewustzijn. Deze en alle andere inzichten vanuit het onderzoek in Nederland vonden reeds hun neerslag in het zogenaamde *Zwarte boekje* dat raadpleegbaar is via de website *Cultuur in de Spiegel* (www.cultuurindespiegel.nl).

Dries Moreels (BAM) – Ingebeeld, het platform Mediawijsheid

Ingebeeld (www.ingebeeld.be) is een digitaal platform voor leerkrachten over mediagebruik in de klas. Het platform bestaat reeds sinds 2006, want aandacht voor media is namelijk al enkele jaren onderdeel van de eindtermen. Maar in 2012 kwam er vernieuwde aandacht. Vlaams ministers Ingrid Lieten en Pascal Smet lanceerden in dat jaar namelijk hun Beleidsnota *Mediawijsheid* (www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2012/0510-mediawijsheid.htm), waarmee zij de omgang met media een structurele plaats willen geven binnen het onderwijs. Media hebben nu eenmaal een grote impact. Het volstaat niet langer om enkel te leren om media te gebruiken. Kinderen en jongeren dienen ook te leren hoe er kritisch mee om te gaan, en hoe te interpreteren. Het is met andere woorden een vaststaand gegeven dat omgang met media voortaan flink wat aandacht zal krijgen in het onderwijs. De vraag is hoe we als erfgoedorganisatie op deze tendens kunnen inspelen.

Ingebeeld biedt een mogelijk antwoord. De website biedt een forum aan projecten en *good practices* en het reikt (toekomstige) leraren informatie en inspiratie aan. Voor dit platform ging CANON Cultuurcel de samenwerking aan met BAM, het Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst (www.bamart.be). BAM host *Ingebeeld* voor twee jaar en speelt nu een verbindende rol tussen het platform enerzijds en organisaties die werken rond kunst- en cultuureducatie anderzijds. Erfgoedorganisaties kunnen bijvoorbeeld meewerken aan een labo-traject: een project waarbij een samenwerking wordt aangegaan met een lerarenopleiding. Deze labo-trajecten krijgen na afloop ter inspiratie van anderen een plaats op het platform en worden daardoor zichtbaar voor vele andere leraren. BAM neemt de begeleiding van de labo-trajecten op zich.

Arnoud Pieterse (KlasCement) – De Leerkracht van cultuur

KlasCement (www.klascement.net) is een website voor én door leerkrachten. Via dit platform kunnen zij diverse informatie en materialen met elkaar delen. Het kan om lesvoorbereidingen gaan, maar eigenlijk past 'alles' wat nuttig en bruikbaar is voor leerkrachten op dit forum. Ook (erfgoed)organisaties kunnen zich aansluiten bij *KlasCement* en via deze weg educatieve materialen ter beschikking stellen van flink wat leerkrachten. *KlasCement* beschikt immers over niet minder dan 63.000 aangemelde profielen. 8 % van hen laadt bestanden op om ze met anderen te delen (ongeveer een dertigtal bijdragen worden per dag aangeleverd, die worden vervolgens gecontroleerd door moderators). De overige 92 % zijn bezoekers die louter op zoek gaan naar materiaal dat bruikbaar is voor de eigen lespraktijk.

De Leerkracht van cultuur (www.deleerkrachtvancultuur.be) is een deelsite van *KlasCement* en zoomt specifiek in op het thema cultuur. Andere deelsites behandelen thema's zoals bijvoorbeeld talen of leerzorg. Reeds 561 leden meldden zich specifiek aan voor *De Leerkracht van cultuur*. Zij zijn dus specifiek op zoek naar didactisch materiaal m.b.t. kunst en cultuur. Het spreekt voor zich dat erfgoedorganisaties via deze weg nog gericht educatief materiaal ter beschikking kunnen stellen van het onderwijs. Hierdoor dienen ze eenvoudigweg een profiel aan te maken. Vervolgens komt het er op aan het materiaal zo goed en aantrekkelijk mogelijk te beschrijven; en er de juiste trefwoorden aan toe te kennen. Wie hulp nodig heeft, kan steeds terecht bij Arnoud Pieterse: arnoud@klascement.net.

Iris Kockelbergh (Museum Plantin Moretus) – Over de werking van het museum Plantin-Moretus met en voor het onderwijs

Museum Plantin-Moretus (www.museumplantinmoretus.be) wil een plek zijn waar de geschiedenis van de boekdrukkunst wordt verteld en getoond aan de hand van verhalen en objecten. Het museum stelt zichzelf daarbij voortdurend de vraag hoe dit verhaal gebracht kan worden bij een zo breed mogelijk publiek.

Het museum bezit via het woonhuis en de werkplaats van Plantijn, een prentenkabinet, een typografische collectie en oude drukken heel wat authentieke objecten uit de wereld van de boekdrukkunst. En dit zijn kernobjecten voor het onderwijs. Het museum zet daarom actief in op een werking voor en met het onderwijs.

Museum Plantin-Moretus biedt educatieve pakketten op maat aan. Via workshops en ateliers leren de leerlingen etsen, boekbinden, gieten, zetten en drukken. Verder leiden professionele gidsen, leerkrachten en professionals (drukkers, boekbinders) leerlingen rond in het museum. Het stadsbestuur in Antwerpen zet sterk in op toegankelijkheid en inclusief werken en op activiteiten die levenslang leren bevorderen. Vele activiteiten in het museum worden precies daarom ook samen met de doelgroep ontwikkeld en getest. Het museum kan ondertussen terugblikken op tal van geslaagde samenwerkingsprojecten tussen het museum en het onderwijs. In het project

Cultuurvrienden bijvoorbeeld brachten leerlingen uit het Klaterhof (BuSo) samen met leerlingen uit de derde graad van het Onze-Lieve-Vrouw College (ASO) een bezoek aan het museum. Daarnaast ontwikkelde KOCA vzw de kaartenset *Luisterogen*. Via deze woord- en beeldenkaarten kunnen laaggeletterde jongeren en volwassenen taalervaring opdoen en de museumcollectie leren kennen. Ook het eigen verhaal van de leerlingen komt hierbij aan bod. De kaartenset is eveneens toegankelijk voor doven. Ook voor kleuters ontwikkelde het museum een interactieve rondleiding, waarbij de handpoppen Christoffel en Martina Plantijn kleuters op ontdekkingstocht nemen en hen laten kennismaken met letters, verhalen en taal. Al deze projecten doen een stimulerende en inspirerende wind door het museum en zijn omgeving waaien. Reden te meer om te blijven inzetten op kansen(groepen), aldus Iris Kockelbergh. Met een overtuigde visie en een goede monitoring kun je kansen creëren voor en met het onderwijs en als museum het verschil maken.